

מאמרים

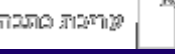

המהדורה האלקטרונית

ג' בטבת תשס"א, 29 בדצמבר 2000

- על מנהיג יחידות
- היה שפוחית
- היה שפוחית
- כילופליה
- על שפוחית
- מנהיג יחידות
- פ.ה.ה.ה.ה.
- ג.ל.ר.ה.
- פ.ה.ה.ה.ה.

מנהיג יחידות
 מנהיג יחידות
 מנהיג יחידות
 מנהיג יחידות
 מנהיג יחידות
 מנהיג יחידות

תדי כ"ץ בבית המשפט.
 צורות שונות ומשונות
 תצלום: מוטי קמחי

"אני חמור גרם"

לפחות חלק מה"עדויות" על הטבח בטנטורה מפוברקות;
 היה או לא היה

תום שגב

תדי כ"ץ, חבר קיבוץ מגל בן 57 ומחברה של עבודת מאסטר האמורה לתעד טבח המוני בתושבי הכפר טנטורה, חתם השבוע על הסכם פשרה עם ותיקי חטיבת אלכסנדרוני במלחמת העצמאות שתבעו אותו על הוצאת דיבה ופירוש, כפי שדיווחו העיתונים בכתורות גדולות: לא היה טבח בטנטורה. כ"ץ ציטט עשרות ערבים וכמה יהודים, בהם קצין בדרגת תת אלוף, ולפיהם צה"ל רצח עשרות מתושבי טנטורה, כולם אזרחים, לאחר כניעת הכפר.

אך חתם על ההסכם - התחרט כ"ץ וטען שחתם בלחץ; מאז עבר אירוע מוחי יש לו לפעמים מצבי חולשה כאלה, אמר. רק אחד משני פרקליטיו נכח בעת שחתם על הפשרה, בין היתר בלחצה של אשתו, הוא אומר. השופטת דחתה את בקשתו לבטל את הסכם הפשרה ועל כן גם האמת המשפטית נכון לעכשיו היא שלא היה טבח. כ"ץ מתכוון לערער ופרקליטו, עורך הדין אביגדור פלדמן, החתים באחרונה כמה מתושבי הכפר פורדיס על תצהירים בשבועה ולפיהם במו עיניהם ראו איך חיילי צה"ל ירו בעשרות מתושבי הכפר, שנכבש בלילה שבין 22 ל-23 במאי 1948. האמת ההיסטורית עוד עשויה על כן להתברר בבית המשפט, אך גם אם לא - הפרשה עוד לא סגורה, אף כי מסכת הראיות שכ"ץ ביסס עליה את עבודתו התמוטטה בינתיים כמו קמפיין בחירות של שמעון פרס; זה צריך להטריד גם את אוניברסיטת חיפה, שנתנה לו את התואר, ואת הפרופסור שלו, קייס פירו, שכיבד את העבודה הזאת בציון 97.

ותיקי אלכסנדרוני, אנשים בשנות השבעים לחייהם, מטפחים זה שנים

דימוי הירואי ולפתע מצאו עצמם פושעי מלחמה. ממצאי העבודה של כ"ץ פורסמו בהרחבה ב"מעריב". על כן פנו אל עורך הדין גיורא ארדינסט. מבחינה פוליטית הוא לא בדיוק האיש הנכון: ארדינסט ייצג בין היתר את מרצ, אך הוא הסכים לנהל את תביעת הדיבה הזאת בהתנדבות; הוא נשוי לבתו של אחד מוותיקי החטיבה. הפרקליט הפעיל צוות לא קטן של אנשים, בהם דוברי ערבית; הוא שלח את אנשיו לארכיון צה"ל וגם הזמין תמלילים של סרטי ההקלטה שעשה כ"ץ במשך הראיונות עם האנשים שציטט בעבודתו. בדיקת התמלילים לימדה שכ"ץ שם בפי כמה מהמראיינים שלו דברים שלא אמרו לו. ארדינסט אומר שכ"ץ סילף את העדויות בזדון, כדי להוכיח תיזה. כ"ץ אומר שלא תמיד הקפיד להקשיב לסרטי ההקלטה בעת שציטט אותם; הוא השתמש ברשימות שעשה, גם בזיכרונו. "אי דיוקים", הוא אומר. כך או כך, שקרן או רק רשלן - התוצאה מבישה.

שיש ושמו אבו פהמי, תושב פורדיס, סיפר כי תושבי טנטורה רוכזו על חוף הים. אצל כ"ץ כתוב, בעמוד 119-120: "תוך כדי כך הלכו חיילים עם מקלעי ברן משני צדי האנשים והרגו ופצעו אנשים". מלים אלה אינן מופיעות על סרט ההקלטה. למעשה, אמר פהמי את ההיפך מזה: "לא הרגו. אנחנו היינו מתאספים, כל תושבי הכפר, אנחנו התאספנו במקום מרווח, לא הם לא הרגו. חייל אחד ירה כמה כדורים למעלה לתקרה של הבית. בית גדול שנמצא על הים, אבל לא ראינו שהרגו". מלים אלה אינן מופיעות בעבודה של כ"ץ.

כ"ץ כותב, במרכאות כפולות, כביכול מפי אותו אבו פהמי: "הרבה נהרגו בצורות שונות ומשונות; הרבה חיילים ומפקדים 'קטנים' ירו והרגו מתוך יוזמה, על פי העיקרון האומר 'חסל בטרם תחוסל' (כאן מובא בעבודה תרגום באותיות ערביות), וייתכן גם שאחדים, או אף רבים מההרוגים מצאו את מותם בגין 'יוזמה פרטית' של מפקדים מקומיים, אשר לאו דווקא היו מתואמים עם כל השאר, או עם המפקדים הראשיים". מלים אלה היו צריכות לעורר תמיהה אצל הפרופסור של כ"ץ, שכן ספק אם יש בין הכפריים הערבים הישישים רבים שישתמשו בלשון כזאת, והדעת נותנת שהמדובר בתזה של כ"ץ עצמו. כך או כך, המלים האלה אינן מופיעות בתמליל הדברים שהקליט כ"ץ מפי אבו פהמי. איש ושמו אבו נאיף מצוטט אצל כ"ץ כדלקמן: "מזל גדול שהם (אנשי זכרון יעקב) הופיעו, שאם לא כן יכלו החיילים להמשיך להרוג ולהרוג בין האנשים בלי סוף". המלים האלה אינן בתמליל ההקלטה.

הסילוף החמור ביותר נוגע בדבריו של העד החשוב ביותר, לפחות מבחינה ציבורית, שלמה אמבר. אמבר סיים את שירותו בצה"ל בדרגת תת אלוף; כ"ץ מביא מפיו דברים המאשרים את עצם קיומו של הטבח, וגם משווים בין הטבח בטנטורה לפשעי המלחמה שביצעו הנאצים. "עלי לציין שאפילו הגרמנים לא הרגו שבויים בלתי מזוינים וחסרי מגן. אחרי הכל השבויים אצלם חזרו חיים. פה, בטנטורה, רצחו ערבים (...). התמונה שנחרתה בזיכרוני היא של הגברים בבית הקברות! ראיתי שם הרבה אנשים נהרגים". בתמליל השיחה המוקלטת בין כ"ץ לאמבר, 75 עמודים, אין זכר לדברים אלה או אף דומים להם. להיפך: אמבר הכחיש בפירוש שהיה טבח בטנטורה. הדברים שכ"ץ מייחס לו סותרים לחלוטין, בתוכנם וברוחם, את הדברים שאמבר אמר. למעשה, כך הוא זה שתיאר את הסיפור כ"סיפור נאצי".

עשרות מוותיקי אלכסנדרוני אמרו לכ"ץ שלא היה טבח; הוא לא ציטט אותם בעבודתו וככל הנראה גם לא נדרש לעשות זאת על ידי הפרופסור

שלו. הקלות הבלתי נסבלת שבה אישרה אוניברסיטת חיפה את העבודה הזאת מבטלת את הדברים שכתב השבוע ב"הארץ" ברוך קימרלינג, כאילו אין זה ראוי שבית משפט יתערב במחקר אקדמי ועל כל פנים לא עבודת הגמר הזאת ראויה לשמש את קימרלינג כראיה. להיפך: יש לקוות שבפקולטות לרפואה, למשל, מקפידים יותר.

כ"ץ אמר השבוע שלא יוותר; "אני חמור גרם", אמר, רוצה לומר עקשן גדול. העבודה שכתב מבוססת על עשרות עדויות, לא כולן הופרכו, ועל אלה נוספו התצהירים שנמסרו לעורך הדין פלדמן; פלדמן לא נכח בעת שכ"ץ חתם על הסכם הפשרה. דברים קשים, מפורשים, חתומים כתצהיר מחייב: "ראיתי חיילים יורים על קבוצה של 25 בחורים וגברים"; "ראיתי איך הרגו בגורן כחמישים גברים", ועוד. ההיסטוריון לא יוכל להתעלם מהתצהירים האלה: העובדה שכ"ץ איננו ההיסטוריון הנכון לסיפור הזה איננה מוכיחה שהסיפור לא נכון. אבל אולי הוא מופרך. הנה נושא טוב לעבודת גמר.

© פורסם ב"הארץ" בתאריך 12/29/2000

כתבות נוספות

[מעברים עם דניאל בארנבוים](#)

שלח כתבה

חזור

[[עמוד ראשון](#) | [חדשות היום](#) | [חדשות תוץ](#) | [כלכלה ועסקים](#)]

[[שוק ההון](#) | [מאמרים](#) | [כתבות](#) | [גלריה](#) | [ספורט](#)]

[[הקריקטורה היומית](#) | [תחזית מזג האוויר](#) | [שערי מטבע](#) | [כותרות העיתונים](#)]